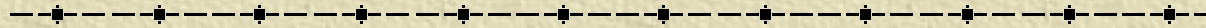
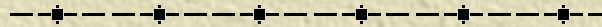

Měření flexibility trhu práce v ČR pomocí strukturálních indikátorů

Jan Pavel

MF, oddělení koordinace hospodářských politik

Nízká flexibilita trhu práce v ČR

- ✦ míra dlouhodobé nezaměstnanosti (strukturální ukazatel)
 - ◆ v roce 1997 1,4%, v roce 2001 4,3%
- ✦ poměr dlouhodobé nezaměstnanosti k celkové míře nezaměstnanosti
 - ◆ ČR více než 50%, EU 42%, kandidátské země 46%
- ✦ rozptyl v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými regiony
 - ◆ nárůst z 0,08 v roce 1993 na 0,17 v roce 2002

Možné příčiny nízké flexibility

✦ Institucionální faktory

- ◆ minimální mzda
- ◆ daňový systém
- ◆ systém sociálních dávek

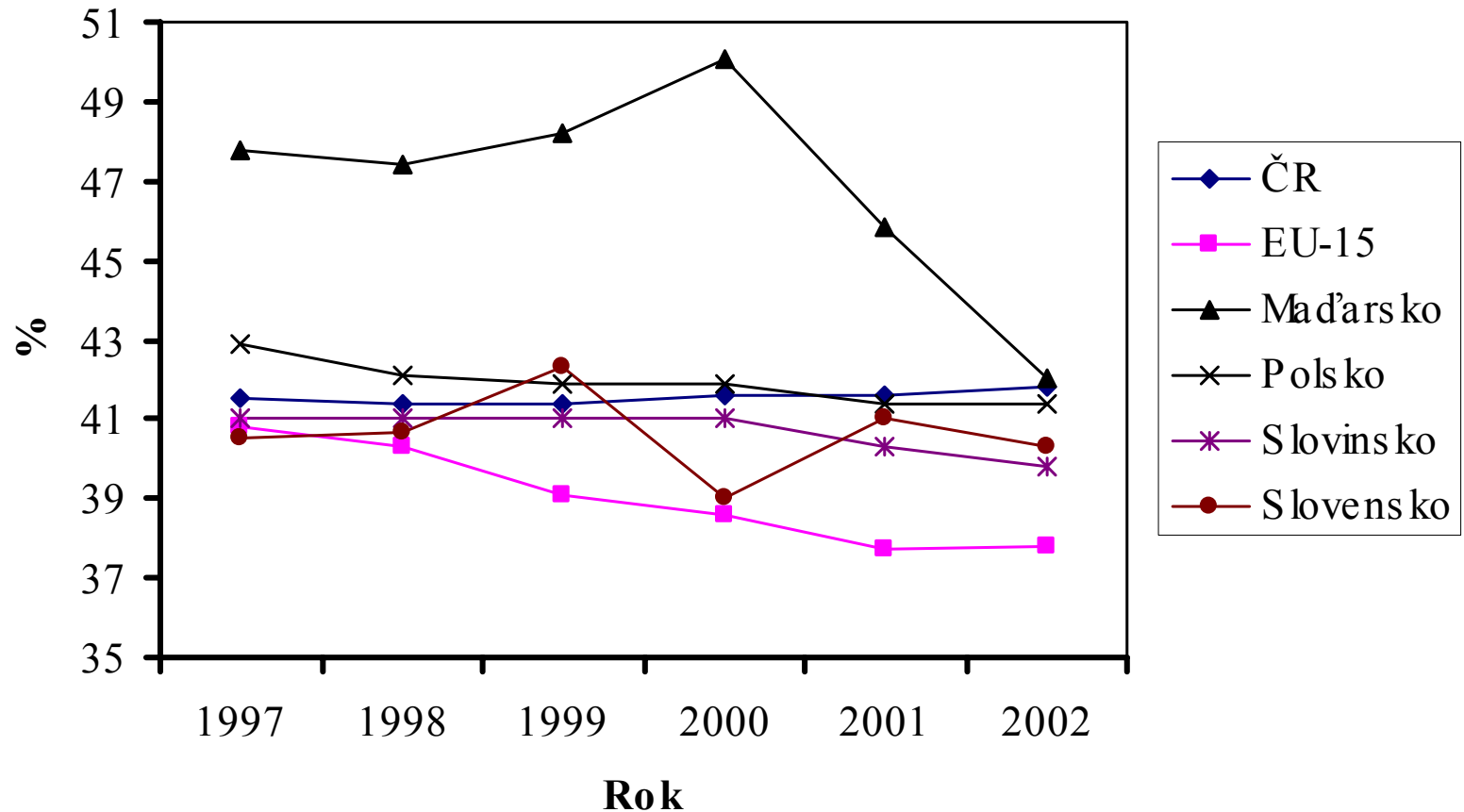
✦ Trh s bydlením

- ◆ regulované nájemné

Průměrná daňová sazba u nízkopříjmových pracovníků

- ✦ strukturální indikátor
- ✦ průměrná daňová sazba pracovníků s příjmem odpovídajícím 67% APW
- ✦ daně: daně z příjmu fyzických osob, příspěvky na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnancem i zaměstnavatelem
- ✦ vysoké hodnoty odrazují od hledání práce a snižují flexibilitu trhu práce

Průměrná daňová sazba u nízkopříjmových pracovníků

Průměrná daňová sazba u nízkopříjmových pracovníků

✦ Nevýhody

- ◆ statický ukazatel
- ◆ nezohledňuje interakci se systémem sociálních dávek

Mezní efektivní daňová sazba METR

-
- ✦ Lidé za zvyšování svého příjmu (případně za přechod z neaktivity do pracovní činnosti) neplatí pouze zvyšováním daní a odvodů na sociální a zdravotní pojištění, ale i snižováním příjmů ze sociálních dávek

Mezní efektivní daňová sazba METR – varianty konstrukce

- ✦ „Poverty trap“ - efekt malého zvýšení počtu odpracovaných hodin.
- ✦ „Unemployment trap“ – efekt přechodu z nezaměstnanosti do pracovní činnosti.
- ✦ „Inactivity trap“ – efekt přechodu z dlouhodobé nezaměstnanosti do pracovní činnosti.

METR (EP)

✦ The marginal effective tax for employed persons

✦ Definicce:

$$METR(EP) = 1 - \frac{\text{změna čistého příjmu}}{\text{změna hrubého příjmu}}$$

METR (EP) – východiska I

✦ Jsou uvažovány následující typy příjmů a odvodů:

1. Hrubý příjem z práce (hrubá mzda)
2. Daň z příjmu fyzických osob (konstruována jako klouzavě progresivní s řadou nezdanitelných částek)
3. Příspěvky na sociální a zdravotní pojištění (placené zaměstnancem ve výši 12,5 % hrubé mzdy)
4. Přídavky na děti (jsou testovány na příjmu a vypláceny v paušálních částkách)

METR (EP) – východiska II

5. Sociální příplatek (testovaná sociální dávka vázaná na péči alespoň o jedno nezaopatřené dítě)
6. Příspěvek na bydlení (testovaná dávka)
7. Podpora v nezaměstnanosti
8. Dávky z titulu sociální potřeby (určeno pro občany, jejichž příjem nedosahuje úrovně životního minima)

METR (EP) – východiska III

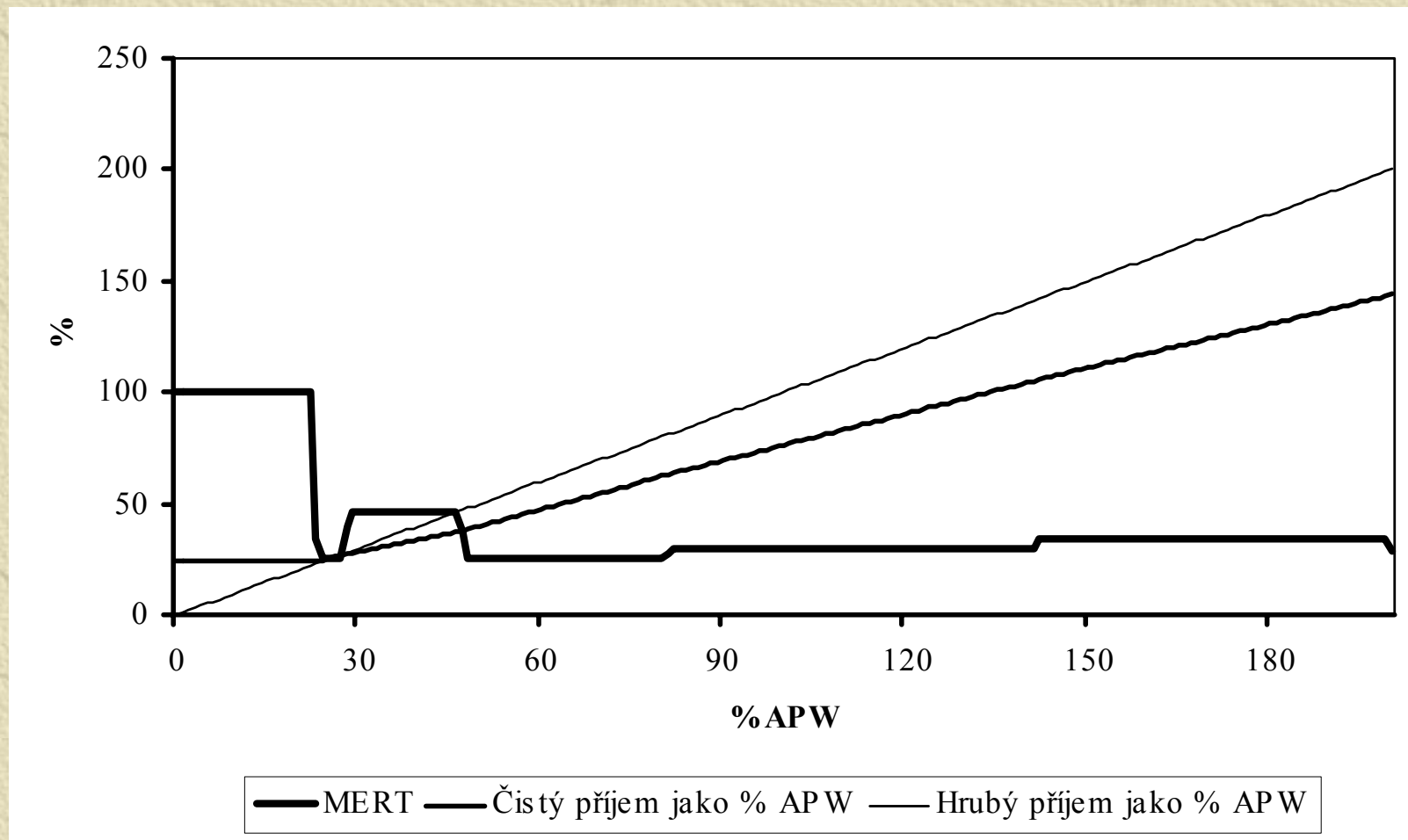
✦ Jsou testovány následující typy rodin:

1. Jedna osoba bez dětí
2. Jedna osoba ve věku 40 let se dvěma dětmi (4 a 6)
3. Manželský pár ve věku 40 let (jeden manžel zaměstnán, druhý nepracuje)
4. Stejně jako v případě 3, avšak se dvěma dětmi (4 a 6 let).
5. Manželský pár ve věku 40 let (jeden manžel s příjmem 67% průměrné mzdy, druhý zaměstnán).
6. Stejně jako v případě 5, avšak se dvěma dětmi (4 a 6 let).

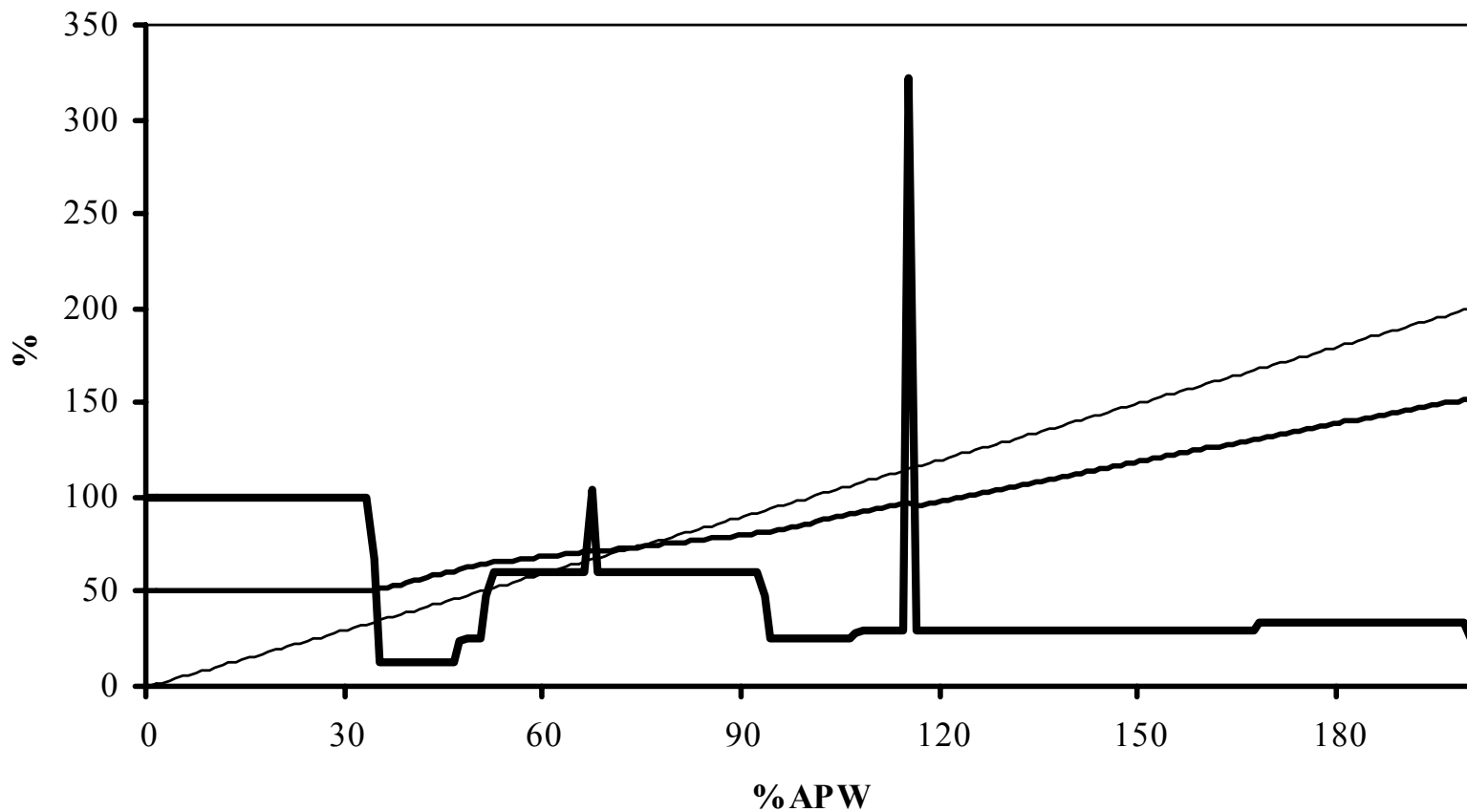
Výsledky METR (EP) pro Českou republiku

Typ domácnosti	Hrubý příjem jako % průměrné mzdy				
	33	50	67	100	150
Jedna osoba bez dětí	45,8	45,8	25,6	30	30
Jedna osoba, dvě děti (4 a 6 let)	100	25,6	59,8	61,7	30
Manželé, jeden nepracuje	100	25,6	41,1	30	30
Manželé, jeden nepracuje, dvě děti (4 a 6 let)	100	100	25,6	52,7	30
Manželé, jeden má příjem ve výši 67 % průměrné mzdy	25,6	25,6	25,6	30	30
Manželé, jeden má příjem ve výši 67 % průměrné mzdy, dvě děti (4 a 6 let)	44,3	52,7	25,6	25,6	30

Osaměle žijící člověk

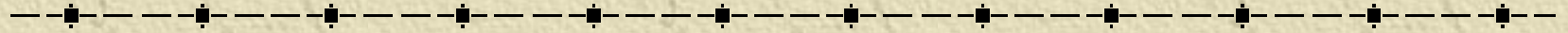

Jeden rodič se dvěma dětmi

— MERT — Čistý příjem jako % APW — Hrubý příjem jako % APW

Mezinárodní srovnání manželé, jeden nepracuje, dvě děti

Země	Hrubý příjem jako % průměrné mzdy				
	33	50	67	100	150
CZ	100	100	25,6	52,7	30
DE	100	100	60,3	46,4	45
FR	85,1	92,8	92,8	21,1	26,9
HU	12,5	12,5	34,5	40,5	50,5
PL	100	100	34,2	34,2	34,2

Závěry

- ✦ jako problematické se ukazuje dorovnávání příjmů do výše životního minima v rámci zákona o sociální potřebnosti
- ✦ přídatky na děti dávají systému charakter stupňovité progrese
- ✦ hodnoty METR (EP) jsou v ČR vysoké zejména u rodin s dětmi a s nízkými příjmy
- ✦ naopak u nadprůměrných hrubých příjmů jsou hodnoty METR (EP) v ČR nižší než v zahraničí

Námitky proti ukazateli METR

- ✦ nejsou započítávány příspěvky na sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem
- ✦ avšak dle některých ekonomů je jejich dopad pouze teoretický
- ✦ názory některých zemí: měl by se zkoumat příjem na domácnost a ne na jednotlivce

Závěry - doporučení

- ✦ reformovat systém přídavků na děti – možná integrace se sociálním příplatkem
- ✦ reformovat dávky z titulu sociální potřeby - působí velmi demotivačně (důvodem jsou vysoké hodnoty životního minima u rodin s několika dětmi)